

Mulig Naturnationalpark Randbøl Hede

Figur 1. Forslag til mulig Naturnationalpark Randbøl Hede på 934 ha.

Natur

Ved Randbøl Hede foreslås 934 ha udlagt som naturnationalpark. Randbøl Hede ligger på den sydøstlige del af Grindsted hedeslette, der er aflejret i forbindelse med isafsmeltningen ved hovedopholdslinjen for 18.000 år siden. Området er en del af Billund indsander, hvor hedesletten flere steder er overlejret af flyvesand med en udpræget klittopografi fra senglaciertiden i sidste istid. Mest iøjnefaldende er en VNV-ØSØ gående klitryg over den nordlige del af heden med en højde på op til 17 m over hedebladen.

Randbøl Hede byder på en af Danmarks største indlandsheder med naturtyperne tør og våd hede. Endvidere er andelen af surt overdrev særligt markant i den sydøstlige del af heden. Af mindre udbredte naturtyper findes visse-, græs- og revling-indlandsklit, tidvis våd eng, tørvelavning og hængesæk.

Heden er mange steder domineret af græsser, især blåtop, som over årene har udkonkurreret andre plantearter. Den østlige del af heden er i dag afgræsset med kvæg. Cirka 150 hektar af den vestlige del af heden har ifm. naturplejen jævnligt været afbrændt i en periode for at bekæmpe blåtop.

Områdets historie

Randbøl Hede udgør den sidste større sammenhængende rest af den store hedeblade, der for 200 år siden dækkede størstedelen af de midtjyske hedesletter vest for den Jyske Højderyg.

Beskrivelse af området

Området er karakteriseret ved store lysåbne vidder med udbredt mosaiknatur af våd og tør hede.

	Nuværende anvendelse i ha
Løvskov	24
Nåleskov	90
Lysåben natur	812
Våde naturtyper	8
Total	934
Hegnslængde	20 km

Særlige arter

Hedelærke, rødrygget tornskade, trane, vår-kobjælde, alm. månerude, guldblomme, rundbladet soldug, alm. mælkeurt, cypres-ulvefod, hvid næbfod, mariehøne-edderkop.

Helårsgræsning

Af hensyn til områdets flora og fauna bør de lysåbne arealer sikres en kontinuerlig forstyrrelse og påvirkning i form af græsning. Helårsgræsningen forventes at kunne bidrage positivt hen mod en ønsket flora, hvor den græsdominerede vegetation på heden bliver mindre dominerende og dermed giver bedre muligheder for fremspiring af dværgbuske og urter.

Det foreslåede område er egnet til helårsgræsning, da der allerede findes vand og i de skovbevoksede områder ly, læ og tørt leje.

Infrastruktur

Langs den nordlige del af området løber Bøgvadvej, der forbinder Billund og Kolding. Den østlige del afgrænses af Frederikshåbvej. Grusvejen Sdr.

Almstokvej forløber mellem Randbøl Hede og det nordlige skovdækkede areal i vest.

Der findes flere parkeringsmuligheder inden for området.

Naturlig hydrologi

På Randbøl Hede er der udbredt mosaiknatur med varierende vandstand og udbredte våde lavninger. Der findes større områder med våd hede. Der findes flere mindre søer inden for området.

Friluftsliv

De markante klitter Staldbakkerne på den nordlige del af heden trækker mange besøgende. Det samme gør Naturrum Kirstinelyst med omkring 20.000 årlige besøg.

Der findes i området hundeskov, fugletårn, borde-bænke samt shelters, toiletter og landskabsudstilling ved Kirstinelyst. Rundt på heden er der afmærkede stier for såvel vandrere som ryttere. Hærvejen har sit forløb øst for Randbøl Hede.

Umiddelbart nord for Randbøl Hede ligger den statsejede Frederikshåb Plantage og Syvårssøerne, der er områdets mest besøgte naturområde.

Arrondering og ejendomsstruktur

Hele området er statsejet og velarronderet. Antallet af skelnaboer er begrænset. Området afgrænses mod syd og vest af private nåleplantager.

Der er en enkelt ejendom inden for området, som skal fraegnes.

Særlige forhold

Randbøl Hede ligger i to kommuner, den vestlige del i Billund Kommune og den østlige del i Vejle Kommune.

Eksisterende beskyttelse

Den lysåbne hede er en del af Natura 2000-område nr. 82 'Randbøl Hede og klitter i Frederikshåb Plantage' og er beskyttet efter §3 i Naturbeskyttelsesloven. Der vil i forbindelse med planlægningsprocessen og i forbindelse med indhentelse af diverse dispensationer skulle sikres, at der ikke sker en forringelse af naturtyper eller levesteder for de arter, som Natura 2000-området er udpeget for.

På størstedelen af Randbøl Hede ligger en landskabsfredning af 19. november 1932 med senere tillægskendelser. Fredningen er en status quo-fredning, hvortil der i 1984 er ansøgt og givet dispensation til pleje af heden. Formålet med både fredning og dispensation er at bevare eller genskabe hedelandskabet med den karakteristiske flora og fauna.

Kulturarv

Fredningen af Randbøl Hede i 1932 har bl.a. bevaret et tidligere hærvejsspor, Vorbasse Studevej, der krydser tværs over heden. Derudover findes der en del fredede gravhøje, et gammelt mergelspor samt en række kulturspor efter tidligere hedeboender, bl.a. en hustomt, en dyrefold og gamle hjulspor. Fra 2. Verdenskrig ligger sporene af en tysk feltflyveplads på den sydøstlige del af heden samt spredte spor af maskingeværstillinger og skydeanlæg.

Udsigt over Randbøl Hede.